

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku P.K.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 6 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 lipca 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację P.K.K. od wyroku z dnia 23 listopada 2015 r., którym Sąd Okręgowy w J. oddalił jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 24 kwietnia 2015 r., stwierdzającej, że wnioskodawczynie jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega od dnia 7 października 2014 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie: 1) art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. przez bezpodstawne pominięcie części zebranego materiału, a także niejednoznaczne wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz brak oceny części istotnych dowodów; 2) art. 385 w związku z art. 233 § 1 w związku z art. 477¹⁰ § 1 i 2 i art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

przez nieuzasadnione oddalenie apelacji w konfrontacji z okolicznością, że Sąd odwoławczy za dopuszczalne i uprawnione uznał to, iż Sąd pierwszej instancji, przekraczając przysługujące mu kompetencje w zakresie badania i rozstrzygnięcia sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, zakwestionował ważność tytułu wnioskodawczyni do podlegania ubezpieczeniom społecznym; 3) art. 6 k.c., art. 3, art. 230, art. 232 zdanie pierwsze oraz art. 382 k.p.c. przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji nieprawidłowe zastosowanie polegające na uznaniu, że to wyłącznie na stronie odwołującej się spoczywał ciężar udowodnienia faktów; 4) art. 234 w związku z art. 233 § 1 w związku z art. 382, jak też art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 2, art. 6, art. 14 oraz art. 33 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej przez ich pominięcie, co doprowadziło do nieuzasadnionego przyjęcia, że odwołująca się nie prowadziła działalności gospodarczej; 5) art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa) przez ich nieprawidłową wykładnię prowadzącą do niezasadnego uznania, że wnioskodawczyni nie podlegała ubezpieczeniom społecznym; 6) art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 20 ust. 1 ustawy systemowej oraz art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (dalej jako ustawa zasiłkowa) polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, jakoby wnioskodawczyni naruszyła obowiązujące prawo: a) przechodząc na zwolnienie lekarskie po 3,5 miesiąca od rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej; b) ustalając najwyższą możliwą podstawę wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, co miało istotny wpływ na wynik sprawy; 7) art. 83 § 1 k.c. w tym także w związku z art. 328 § 2 k.p.c. przez nieprawidłowe zastosowanie i błędne uznanie, że zgłoszenie i rozpoczęcie przez ubezpieczoną prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej można kwalifikować jako czynność nieważną.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono jej oczywistą zasadnością ze względu na mnogość uchybień Sądu drugiej instancji oraz występowaniem istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do pytania „czy w sprawie wywołanej odwołaniem ubezpieczonego od decyzji organu rentowego ustalającej, że skarżący nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z uwagi na to, że pomimo zgłoszenia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz przedstawienia ksiąg podatkowych skarżącego, takiej działalności nie prowadził, to czy organ rentowy ma obowiązek przedstawić dowody potwierdzające, że działalność wynikająca z ksiąg podatkowych nie była prowadzona”. W ocenie skarżącej, zagadnienie to z jednej strony ściśle wiąże się z kwestią ustalenia rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 k.c.) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, z drugiej zaś strony wskazuje, czy organ rentowy co do zasady zobligowany jest do aktywnego wykazywania zasadności prezentowanego stanowiska, w tym co do dowodzenia swych racji w procesie i przedstawiania dowodów (art. 3 i art. 232 k.p.c.). Skarżąca wskazała nadto, że sformułowane zagadnienie jest ściśle związane z argumentacją poruszoną w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na

uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574). Z kolei zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniające wniosek o

rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732).

Skarżąca nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uszło uwagi skarżącej, że w przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność chodzi nie tylko o naruszenie konkretnych przepisów prawa, ale również o oczywisty wpływ tego naruszenia na rozstrzygnięcie sprawy. Tymczasem skarżąca nie tylko nie przeprowadza jakiegokolwiek wyводу jurydycznego służącego wykazaniu, że ewentualne dopuszczenie się przez Sąd drugiej instancji „mnogości uchybień” stanowi wprost o wadliwości zaskarżonego wyroku, ale nawet przepisów tych nie wskazuje. Powoduje to, że występowanie przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej uchyla się spod oceny Sądu Najwyższego na etapie przedsądu.

Z kolei formułując zagadnienie prawne na tle art. 6 k.c. oraz art. 3 i art. 232 k.p.c., skarżąca pomija, że w orzecnictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyjaśniano, iż wypełnienie obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie zagadnienie prawne lub potrzebę wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów nie może być

zastąpione przez ograniczenie się do sformułowania samego pytania (jak czyni to skarżąca), ale konieczne jest przeprowadzenie pogłębionego wywodu prawnego w zakresie wykazania, jak przepisy konstruujące to zagadnienie powinny być rozumiane (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, LEX nr 1212045; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, LEX nr 1486974). Takiego wywodu brak w uzasadnieniu wniosku, a - wbrew stanowisku skarżącej - rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania w podstawach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu i formułowanie za skarżącą prawidłowego wniosku w tym zakresie.

Niezależnie od tego należy stwierdzić, że wątpliwość skarżącej została już rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy, w orzecznictwie którego wyjaśniono, iż art. 6 k.c. wyznacza reguły przeprowadzania dowodów na gruncie materialnoprawnym i jako taki nie stanowi samodzielnej podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Przepis ten dotyczy jedynie negatywnych skutków związanych z nieudowodnieniem przez stronę faktów, z których wywodzi skutki prawne, natomiast poza dyspozycją tego przepisu pozostaje aspekt procesowy, w tym między innymi kwestia, czy strona wywiązała się z obowiązku udowodnienia faktów, z których wywodzi określone skutki prawne. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych toczy się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego, która jest podejmowana na podstawie przepisów procedury administracyjnej, w określonym stanie faktycznym stwierdzonym przez ten organ. Z chwilą, gdy sprawa zawiśnie przed sądem, toczy się już w trybie procesu cywilnego, chociaż z uwzględnieniem proceduralnych odrębności przewidzianych dla rozstrzygania tej kategorii spraw. Organ i osoba odwołująca się od decyzji są równorzędnymi stronami, a sąd zobligowany jest w czasie prowadzonego postępowania uwzględniać reguły dowodowe przewidziane w procedurze cywilnej. W takiej sprawie odwołanie zastępuje pozew, a zatem to na odwołującym się spoczywa ciężar wykazania, że zaskarżona decyzja jest z pewnych względów wadliwa. Powszechnie przyjmuje się, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie toczy się od nowa, lecz stanowi kontynuację uprzedniego postępowania przed

organem rentowym. Z tej przyczyny obowiązkiem strony wnoszącej odwołanie jest ustosunkowanie się do twierdzeń organu rentowego ze wszystkimi konsekwencjami wynikającymi z art. 232 k.p.c. W tym zatem celu to odwołujący się musi przedstawić dowody, które uzasadniają zarzut wadliwości decyzji. Jeżeli zatem organ oparł decyzję na faktach miarodajnych, kwestionujący decyzję musi przedstawić dowody podważające te fakty. Przyjęcie, że przepisy procedury cywilnej ustanawiają zasadę rozstrzygania wątpliwości na korzyść odwołującego się od decyzji, przeczyłoby treści art. 3 k.p.c., który na stronę postępowania nakłada obowiązek dawania wyjaśnień co do okoliczności sprawy oraz przedstawiania dowodów (por. wyrok z dnia 18 maja 2017 r., I UK 215/16, LEX nr 2329474 i szeroko powołane w nim orzecznictwo).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

as